

Statens vegvesen

KRISTIANSAND KOMMUNE

Postboks 4

4685 NODELAND

Behandlende enhet:
Vegdirektoratet

Saksbehandler/telefon:
Pål Rosland / 22073488

Vår referanse:
21/114797-21

Deres referanse:
2022022979-10

Vår dato:
20.10.2022

Manglende grunnlag for å avvike piggedekkgebyret i Kristiansand kommune

Vi viser til deres søknad 28. september 2022 om å kunne avvike piggedekkgebyrsonen til Kristiansand kommune. Vi viser også til vedlagt notat 12. oktober fra Statens vegvesen. Myndigheten til å behandle slike søknader er delegert fra Samferdselsdepartementet til Statens vegvesen. Statens vegvesen Vegdirektoratet vil med dette meddele at vi avviser Kristiansand kommune sin søknad og pålegger kommunen å videreføre piggedekkgebyrordningen.

Bakgrunn

For ett år siden gav Statens vegvesen sitt samtykke til å innføre en piggedekksone, fordi kommunen hadde oppfylt kravene til det. Samtykket bygde på at sonen skulle skape en gunstig balanse mellom hensynet til miljø, trafiksikkerhet og fremkommelighet. Med støtte i en tiltaksutredning og en vedtatt handlingsplan, som kommunen lagde sammen med Statens vegvesen og Agder fylkeskommune, dokumenterte kommunen problemer med dårlig luftkvalitet og at pågående tiltak ikke var tilstrekkelige. I henhold til handlingsplanen innførte kommunen piggedekksone, mens Statens vegvesenet og fylkeskommunen innførte forsert veirenhold og støvdemping.

Situasjonen har endret seg. For det første ble tiltaksgrensene skjerpet 1. januar i år. Det tilsier økt behov for å gjennomføre tiltak. For det andre vedtok bystyret i Kristiansand 8. juni i år å avvike ordningen med piggedekkgebyr. Det vil si å fravike vedtatt handlingsplan. Planen er forankret i Statens vegvesen og Agder fylkeskommune, og Miljødirektoratet tok den til orientering i desember. For det tredje ble forurensingsforskriften endret 1. juli i år. Fra nå av skal nye handlingsplaner være forpliktende. Å avvike piggedekksonen krever ny og forpliktende handlingsplan.

Postadresse
Statens vegvesen
Vegdirektoratet
Postboks 1010 Nordre Ål
2605 LILLEHAMMER

Telefon: 22 07 30 00
firmapost@vegvesen.no
Org.nr: 971032081

Kontoradresse
Brynsengfare 6A
0667 OSLO

Fakturaadresse
Statens vegvesen
Fakturamottak DFØ
Postboks 4710 Torgarden
7468 Trondheim

Handlingsplanen skal sørge for at tiltakene skjer koordinert og kostnadseffektivt. For å unngå skjev byrdefordeling og misnøye blant tiltakshaverne, må arbeidet med en handlingsplan følge en god prosess. Gjennom handlingsplanen blir anleggseierne og kommunen solidarisk ansvarlig for å unngå brudd på grenseverdiene.

Kommunens søknad om å avvikle piggdekkgebyret

I søknaden skriver kommunen at den vil avvikle ordningen og heller bruke andre virkemidler for å sikre god luftkvalitet i Kristiansand. Kommunen vil sammen med andre relevante anleggseiere følge opp faglige anbefalinger fra Cowi, oppdatere spredningsberegningene og arbeide for en ny politisk vedtatt handlingsplan. I søknaden er det vedlagt Cowis faglige vurdering fra 26. september.

Cowi skriver at dersom piggdekkgebyret avvikles, kan det ikke forventes en økning i piggfriandelen tilsvarende forutsetningen som ble gjort i eksisterende tiltaksutredning. Cowi mener imidlertid at det er mulig å oppnå en reduksjon i svevestøvnivåene uten gebyrordning for piggdekk, så lenge det legges tilstrekkelig med ressurser i veirenhold og støvdemping, i kombinasjon med vedtatte støvdempende og trafikkreduserende tiltak i handlingsplanen. Dette bygger på erfaringene som en har etter innføring av skjerpede rutiner for veirenhold og støvdemping i Trondheim.

Vurdering fra Statens vegvesen

Statens vegvesen meddeler i vedlagte brev at Vegvesenet og Agder fylkeskommune har en felles driftskontrakt som løper frem til 2024. Vi har ikke vært i samtale med kommunen om å sette inn driftstiltak etter modell fra Trondheim. Vi mener Trondheimsmodellen er omfattende, trenger store investeringer og ville vært utfordrende med tanke på trafikkavviklingen i Kristiansand. Vi sier videre at det trolig ikke vil være midler eller ressurser til å innføre Trondheimsmodellen, på riksvei i Kristiansand. I henhold til dagens handlingsplan ble det utførte tre støvdempningstiltak i desember, ett i januar og to i mars.

Etaten vil få store kostnader dersom vi skal kompensere for at kommunen vil fjerne et virkemiddel som piggdekkgebyr, som har stor effekt. Piggdekkgebyrsonen belaster ikke trafikkavviklingen, den gir bedre miljø og god samfunnsøkonomi, og ordningen er ikke resurskrevende.

Merknad til lokal forskrift

Etter forvaltningsloven er vedtaket om å oppheve lokal forskrift om piggdekksoner blitt sendt på offentlig høring. I søknaden er det gjengitt syv hørings svar. Ingen støtter vedtaket. De fleste peker på nytten av å beholde ordningen.

Statens vegvesen tilrår i sin uttalelse at sonen ikke oppheves. Piggdekkgebyr er et målrettet og svært viktig tiltak i arbeidet for å forbedre luftkvaliteten og overholde forurensningsforskriftens krav i Kristiansand. Vegvesenet mener det er kombinasjonen av flere virkemidler, inkludert piggdekkgebyr for redusert piggdekkandel, som er avgjørende

for å overholde kravene. Vi er svært usikre på om hyppigere vask og støvdemping på veinettet alene vil kunne erstatte gevinsten av en redusert piggdekkandel.

Hjemmelsgrunnlaget og praktisering

Ifølge tiltaksutredningen er offentlige veieierne i Kristiansand pliktige til å gjennomføre tiltak mot svevestøv.

Forurensingsnivået i Kristiansand er høyest langs de mest trafikkerte veiene, men veinettet henger sammen. Forurensingsforskriften fremhever også dette: Utslipp fra trafikk på veier skal ses under ett, uavhengig av hvem som eier veiene.

Med hjemmel i sentral forskrift om gebyr for bruk av piggdekk og tilleggsgebyr § 14 om opphør av piggdekkgebyrordningen, kan en kommune søke Vegdirektoratet om å avvikle ordningen. Det er denne bestemmelsen Kristiansand kommune viser til når de søker om å avvikle ordningen.

Samferdselsdepartementet kan i særlige tilfeller etter § 2 pålegge en kommune å gjennomføre ordning og etter § 14 pålegge en kommune å avvikle ordningen. Det er bare kommunene som kan søke om å innføre piggdekkgebyr, og det var etter § 2 vi ga samtykke til å innføre piggdekkgebyr i Kristiansand, og da etter fullmakt fra Samferdselsdepartementet.

Tre kommuner har tidligere søkt Vegdirektoratet om å avvikle ordningen. Oslo fikk medhold i 2002 og Trondheim i 2010. De har imidlertid begge gjeninnført sine soner. Bergen søkte i 2007. Samferdselsdepartementet meddelte i brev 19. september 2007 at Vegdirektoratet skal behandle søknaden etter § 14, og at vårt enkeltvedtak kan påklages til departementet. Vi avviste søknaden fra Bergen, og kommunen anket ikke saken.

Hovedbegrunnelsen til de tre kommunene var at piggfriandelen hadde økt til det nødvendige nivået. I forarbeidet til loven i 1996/97 antok Samferdselsdepartementet at dette nivået er 80 %. De tre kommunene begrunner i dag sine piggdekksoner med faren for dårlig luftkvalitet og et mål om en stabil og høy piggfriandel.

I fjor begrunnet Kristiansand kommune sin søknad om samtykke med fare for dårlig luftkvalitet og brudd på grenseverdiene. Dersom piggfriandelen kom høyere enn 85 % over to sammenhengende år, skulle ordningen evalueres og behandles på nytt. Vi begrunnet vårt samtykke med kommunens problemer med dårlig luftkvalitet og et behov for høyere piggfriandel som kunne skape en gunstigere balanse mellom hensynet til miljø, trafiksikkerhet og fremkommelighet.

Søknaden fra Bergen kommune i 2007 og søknaden fra Kristiansand kommune i år har flere fellestrekk. Begge hadde et PM₁₀-nivå over øvre vurderingsterskel da de søkte. Begge kommunene vil avvikle piggdekksonen etter én vintersesong og begge trakk fram at piggfriandelen hadde økt, henholdsvis fra 72 % til 79 %, og fra 71 % til 75 %. På målestasjonen Bjørndalssletta i Kristiansand ble det i 2020 og 2021 målt PM₁₀-nivåer over øvre vurderingsterskel, i forhold til nye grenseverdier for både årsmiddel og døgnmiddel.

I 2007 avviste vi søknaden fra Bergen. Vi mente at tiltaket trolig ville senke piggfriandelen til nivået før ordningen ble innført. Vi viste til forurensningsforskriftens krav om å innføre

effektive tiltak når den lokale luftkvaliteten er dårlig. En piggfriandel på 80 % ville trolig ikke være nok, idet vi sammenliknet med Oslo, som i tillegg hadde støvdemping og nedsatt fart på veiene. Byrådet i Bergen valgte ikke å anke vedtaket.

Vegdirektoratet kan fatte et enkeltvedtak etter forskrift om gebyr for bruk av piggdekk og tilleggsgebyr § 14, jevnfør brev fra Samferdselsdepartementet 19. september 2007. Vi mener at det er presedens for å avvise søknaden fra Kristiansand kommune, jevnfør vårt brev til Bergen kommune datert 19. september 2007.

Vedtaket

Statens vegvesen Vegdirektoratet vil med dette meddele at vi avviser Kristiansand kommune sin søknad og pålegger kommunen å videreføre piggdekkgebyrordningen. Sonen skal vanligvis settes i drift fra første november, men det gir kommunen for knapp tid. Som i fjor ber vi om at den settes i drift fra 1. desember i år.

Vedtaket kan påklages til Samferdselsdepartementet innen tre uker. Klagen bør være begrunnet.

Begrunnelse for vedtaket

Vi mener dagens handlingsplan forplikter Kristiansand kommune til å opprettholde piggdekksonen, slik det var avtalt med Statens vegvesen og Agder fylkeskommune. Kommunen har vedtatt et mål om 85 % piggfriandel over to sammenhengende år. Da skal kommunen evaluere ordningen. Nå er piggfriandelen 75 %. Vi mener at en avvikling vil senke piggfriandelen, slik det skjedde i Trondheim da kommunen avviklet ordningen i 2010.

Dersom piggdekkordningen avvikles har kommunen varslet at det skal lages en ny handlingsplan. Det er uvisshet om partene vil kunne enes om en ny handlingsplan som er forpliktende.

Myndighet og regelverk

Vegtransport

Med hilsen

Gry Horne Johansen
Fungerende avdelingsdirektør

Pål Rosland
Sjefingeniør

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen håndskrevne signaturer.

Vedlegg: 1

Kopi

AGDER FYLKESKOMMUNE, Postboks 788 Stoa, 4809 ARENDAL

MILJØDIREKTORATET, Postboks 5672 Torgarden, 7485 TRONDHEIM

SAMFERDSELSDEPARTEMENTET, Postboks 8010 DEP, 0030 OSLO

STATSFORVALTEREN I AGDER, Postboks 504, 4804 ARENDAL